

Sygn. akt I C 1268/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 stycznia 2022 r.

Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Eliza Nowicka - Skowrońska

Protokolant: Mariola Lipska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 13 stycznia 2022 roku

sprawy z powództwa R. G. i B. G.

przeciwko Bankowi (...) S.A. z siedzibą w G.

o zapłatę

I. zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz R. G. i B. G. łącznie kwotę 159.108,01 zł (sto pięćdziesiąt dziewięć tysięcy sto osiem złotych i jeden grosz) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 14 września 2019 roku do dnia zapłaty;

II. zasądza od Banku (...) S.A. z siedzibą w G. na rzecz R. G. i B. G. łącznie kwotę 6.434 (sześć tysięcy czterysta trzydzieści cztery) złote tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

SSO Eliza Nowicka – Skowrońska

Sygn. akt I C 1268/20

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 19 sierpnia 2020 r. (data stempla na kopercie k. 75) powodowie R. G. i B. G. wnieśli o zasądzenie od pozwanego Banku (...) SA z siedzibą w G. łącznie na rzecz powodów kwoty 159.108,01 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 14 września 2019 r. do dnia zapłaty, ewentualnie w razie oddalenia roszczenia głównego wnieśli o ustalenie, że umowa kredytu nr (...), zawarta między powodami a pozwanym w dniu 21 maja 2008 r. jest nieważna. Powodowie wnieśli również o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pозew – k. 5 – 21) .

Uzasadniając żądania pozwu powodowie powołali się na swój status jako konsumentów oraz nieważność umowy kredytu indeksowanego do waluty CHF nr (...), która zawierała niedozwolone postanowienia umowne dotyczące mechanizmu indeksacji kredytu, rażąco naruszając interesy powodów i godząc w równowagę kontraktową stron stosunku, jak również z racji narzuconego pozwanym sposobu ustalania wysokości kwoty podlegającej zwrotowi, czyli świadczenia głównego stron, co w ich ocenie stanowiło naruszenie art. 353¹ k.c. Co do wysokości dochodzonego roszczenia, strona powodowa wskazała, że stanowiło ono sumę rat kapitałowo-odsetkowych pobranych przez pozwanego bank w okresie od dnia 7 sierpnia 2009 r. do dnia 25 kwietnia 2019 r., łącznie kwotę 159.108,01 zł i stanowiło świadczenie nienależne. Odnośnie roszczenia odsetkowego, powodowie wskazali na fakt zawezwania strony pozwanej do próby ugodowej i odbycia w dniu 13 września 2019 r. posiedzenia w jej przedmiocie przed Sądem Rejonowym

Gdańsk-Południe w Gdańsku. Jako że do ugody nie doszło, w ocenie powodów co najmniej od dnia 14 września 2019 r. pozwany pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia. Odnośnie roszczenia ewentualnego, powodowie ponownie wskazali na sprzeczność umowy nr (...) z art. 353¹ k.c.

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank (...) SA z siedzibą w G. wniósł o oddalenie powództwa w całości, jak również o zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowieź na pozew k. 79-111).

Pozwany zakwestionował powództwo tak co do zasady, jak i co do wysokości. W jego opinii umowa kredytu nr (...) nie zawierała postanowień niedozwolonych, a roszczenie strony powodowej o zwrot nienależnego świadczenia nie zasługiwało na uwzględnienie. Jak podniósł pozwany, powodowie byli odpowiednio poinformowani o ryzyku związanym z kredytem indeksowanym do CHF, ponadto „strona powodowa dostała od Banku kwotę w CHF odpowiadającą konkretnej kwocie PLN i tyle samo CHF zobowiązana jest Bankowi zwrócić” (k. 87v). Nawet w wypadku uznania klauzul indeksacyjnych za abuzywne, zdaniem pozwanego umowa podlegała dalszemu wykonywaniu jako umowa kredytu indeksowanego przeliczanego według kursu średniego NBP po usunięciu tych klauzul. Twierdzono bowiem, że w § 17 teźże umowy znalazło się odesłanie do wycięcia kursów kupna/sprzedaży waluty podanych w tabelach kursów średnich NBP, a zatem umowa mogła w dalszym ciągu obowiązywać w oparciu o kurs średni waluty CHF podawany przez NBP. Pozwany nadto podniósł, że w przypadku stwierdzenia abuzywności postanowień kredytu w ich miejsce można było zastosować regulację z art. 358 § 2 k.c. Jednocześnie kwestionował możliwość – po eliminacji postanowień abuzywnych, traktowania umowy jako kredytu złotowego oprocentowanego stawką LIBOR 3M (CHF). Na wypadek stwierdzenia nieważności umowy pozwany podniósł, iż nie został on bezpodstawnie wzbogacony, bowiem w jego bilansie majątkowym łączna kwota, o którą uszczuplił swój majątek dokonując wypłaty kredytu jest wyższa od kwoty uzyskanej z majątku kredytobiorcy. Strona pozwana podniosła teź zarzut przedawnienia, wskazując, że umowa kredytu została zawarta na ponad 10 lat przed wniesieniem pozwu, wobec czego wszelkie roszczenia strony powodowej wynikające z umowy przedawniły się przed złożeniem pozwu, najpóźniej w dniu 4 czerwca 2018 r.

Na dalszym etapie postępowania strony podtrzymały dotychczasowe stanowiska (stanowisko stron z rozprawy k. 299).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 21 maja 2009 roku powodowie R. G. i B. G., działając poprzez pełnomocnika oraz poprzednik prawny pozwanego (...) Bank S.A. w G. zawarli umowę kredytu indeksowanego do franka szwajcarskiego nr (...) (dalej zwana teź umową). Zawarcie umowy nastąpiło na wniosek kredytobiorców. Kredyt został udzielony w kwocie 225.450 zł i był indeksowany kursem CHF. W dniu wypłaty saldo kredytu było wyrażane w walucie, do której był indeksowany kredyt – według kursu kupna waluty indeksacji, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank, opisanej szczegółowo w § 17 umowy. Saldo walutowe przeliczane było dziennie na złote polskie według kursu sprzedaży waluty, do której indeksowany był kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA, opisanej szczegółowo w § 17 umowy (§ 1 ust. 1 umowy).

Na ostatecznie udostępnioną kredytobiorcom przez bank kwotę 225.450 zł składała się kwota 225.000 zł, przeznaczona na realizację celu określonego w umowie, tj. pokrycia części kosztów wykończenia nieruchomości mieszkalnej określonej w § 3 ust. 1 w kwocie 19.500 zł, na cele konsumpcyjne kredytobiorców w kwocie 37.500 zł oraz na spłatę kredytu hipotecznego kredytobiorców zaciągniętego w banku (...) SA w W. umową nr (...) z dnia 29 września 2006 r., oraz kwota 200 zł przeznaczona na koszty z tytułu opłaty sądowej należnej za wpis hipoteki opisanej w § 12 ust. 1 umowy oraz kwota 250 zł opłaty z tytułu wyceny nieruchomości. Spłata kredytu wraz z odsetkami miała nastąpić w 360 równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych na zasadach określonych w § 10 (§ 1 ust. 1, 2, 5). Szczegółowy sposób zmiennego oprocentowania umowy kredytu określały § 2 oraz § 8 umowy, poprzez odwołanie się do stopy referencyjnej LIBOR 3M oraz stałej marży banku, niezmiennej w okresie trwania umowy w wysokości 1,58%.

W myśl § 10 ust. 2 – 4 umowy raty kredytu były płatne przez kredytobiorcę miesięcznie w złotych polskich na wskazany rachunek bankowy, zgodnie ze stanowiącym integralną część umowy harmonogramem. Stosownie do § 10 ust. 6 umowy rozliczenie każdej wpłaty dokonanej przez kredytobiorcę następowało z datą wpływu środków do banku, według kursu sprzedaży waluty, do której był indeksowany kredyt, podanego w Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA, obowiązującego w dniu wpływu środków do Banku. Stosownie do treści § 17 ust. 1 umowy, do rozliczania transakcji wypłat i spłat kredytów stosowane były odpowiednio kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA walut zawartych w ofercie banku obowiązujących w dniu dokonania transakcji. Kursy kupna określano jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP minus marża kupna (§ 17 ust. 2). Kurs sprzedaży określono jako średnie kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP plus marża sprzedaży (§ 17 ust. 3). Do wyliczenia kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA zastosowanie miały kursy złotego do danych walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym skorygowane o marżę (...) Banku SA walut ogłoszone w tabeli kursów średnich NBP w danym dniu roboczym (§ 17 ust. 4). W myśl § 17 ust. 5 umowy obowiązujące w danym dniu roboczym kursy kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank SA walut zawartych w ofercie banku określone były przez bank po godz. 15:00 poprzedniego dnia roboczego i wywieszane były w siedzibie banku oraz publikowane na stronie internetowej (...) Banku SA. w § 11 ust. 3 umowy znajdowało się sformułowanie o tym, że postanowienia umowy były indywidualnie uzgodnione z kredytobiorcami. W § 11 ust. 6 umowy z kolei zawarto stwierdzenie, że kredytobiorca oświadcza, że znane jest mu ryzyko występujące przy kredytach indeksowanych kursem waluty obcej, wynikające ze zmiany kursu waluty obcej, do której jest indeksowany Kredyt, w stosunku do złotych polskich, jak również iż kredytobiorca oświadcza, że został poinformowany, że w przypadku wzrostu kursu waluty indeksacji kredytu w stosunku do złotych polskich, nastąpi odpowiedni wzrost jego zadłużenia w złotych polskich wobec banku z tytułu zaciągniętego kredytu oraz wzrost raty kredytu wyrażonej w złotych polskich.

Każda strona umowy była parafowana zarówno przez osoby występujące w imieniu powodów jak i banku, pod umową widnieją podpisy pełnomocnika powodów oraz upoważnionych osób występujących w imieniu banku wraz z pieczętkami firmowymi i pieczęcią oddziału banku.

(dowody: KRS k. 26-39, wnioski k. 48-51, oświadczenie k. 52, umowa nr (...) wraz z Tabelą prowizji i opłat bankowych dla kredytów hipotecznych k. 184-192, umowa nr (...) z załącznikiem k. 53-62)

Zawarcie umowy poprzedziło złożenie przez powodów w dniu 15 lutego 2008 r. oświadczeń, że przedstawiono im ofertę kredytu hipotecznego (...) Banku w złotych polskich, oraz że wybrali kredyt w walucie obcej, będąc uprzednio poinformowanym o ryzykach związanych z zaciągnięciem kredytu hipotecznego w walucie obcej. Ponadto złożyli oni opatrzone własnoręcznymi podpisami oświadczenia, że zostali poinformowani przez (...) Bank o ryzyku stopy procentowej w przypadku kredytów o zmiennej stopie procentowej.

Powodowie również oświadczyli, że przed podpisaniem umowy kredytu otrzymali jej wzorzec, jak też Tabelę prowizji i opłat, Ogólne Warunki Ubezpieczeń.

(dowód: oświadczenia k. 178-182)

Powodowie zawarli umowę kredytu w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych, zależało im na jak najniższym oprocentowaniu i racie kredytu. Przed podpisaniem umowy powodowie odbyli kilka spotkań z doradcami kredytowymi działającymi na rzecz banku. Podczas spotkań zostali poinformowani o zmianach kursu franka szwajcarskiego, ale jednocześnie powodów zapewniono, że jest to waluta stabilna i rata kredytu nie będzie wyższa niż w polskim złotym. Powodowie ufali powyższym tłumaczeniom doradcy kredytowego. Jednocześnie nie przedstawiono im wówczas historycznych kursów franka szwajcarskiego, ani możliwych symulacji jego kursu w przyszłości oraz symulacji wysokości rat kredytu – przy założeniu zmian kursowych. Powodów poinformowano, że wyznaczenie kursu waluty CHF następować będzie w oparciu o kurs średni NBP i marżę banku, ale nie wytłumaczono sposobu

wyznaczania tej marży. Treść umowy nie była indywidualnie negocjowana przez bank z powodami, umowa została sporządzona na wzorcu umownym pozwanego.

(dowody: zeznania powodów k. 300-302, zeznania świadka A. S. (1) k.243)

Kredyt został uruchomiony w dniu 4 czerwca 2008 r., wypłaty kredytu pozwany dokonał w złotych polskich w kwotach 167.999,99 zł oraz 57.000 zł. Po uruchomieniu kredytu, był on spłacany w polskich złotych. W okresie od dnia 7 sierpnia 2009 r. do dnia 25 kwietnia 2019 r. powodowie tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych wpłacili na rzecz pozwanego łącznie kwotę 159.108,01 zł.

(dowody: rozliczenie umowy k. 63-66,194-196, zaświadczenie k. 67, harmonogram spłat k. 68)

Powodowie wciąż nie spłacili całości kredytu, w dalszym ciągu dokonują na rzecz pozwanego wpłat rat kredytowych.

(dowód: zeznania powódki k. 300)

Powodowie w dniu 16 lipca 2019 r. zawezwali pozwany Bank do próby ugodowej w sprawie o zapłatę kwoty 174.321,68 zł, wpłaconych przez powodów na rzecz pozwanej tytułem spłaty umowy kredytu. W dniu 13 września 2019 r. przed Sądem Rejonowym Gdańsk – Południe w Gdańsku odbyło się posiedzenia w przedmiocie próby ugodowej, do zawarcia ugody nie doszło.

(dowody: wniosek o zawezwanie do próby ugodowej z potwierdzeniem nadania k. 40, potwierdzenie nadania, protokół SR Gdańsk-Południe w Gdańsku o zawezwanie do próby ugodowej, sygn. IX Co 1012/19 k. 69-74)

Ustalenia faktyczne w sprawie poczyniono na podstawie wskazanych wyżej dokumentów, których wiarygodność nie była przez strony kwestionowana, a które były niezbędne dla zrekonstruowania stanu faktycznego sprawy.

Jako zasadniczo nieprzydatne należało ocenić zeznania świadków K. K. i A. S. (1) (k. 241-243), którzy w imieniu pozwanego zawierali umowę z powodami, bowiem z racji upływu czasu i liczby klientów, świadkowie nie pamiętali powodów, ani nie byli w stanie przytoczyć, w jaki sposób przebiegał proces zawierania umowy i jakiego rodzaju informacje przed jej zawarciem zostały powodom przez pracowników banku przekazane. Zeznania świadka A. S. były natomiast przydatne tylko w zakresie, w jakim świadek zeznał, że praktyka banku była taka, iż umowy nie były indywidualnie negocjowane przez bank z klientami, zawierano je na wzorcu umownym pozwanego.

Zeznania powodów należało uznać za wiarygodne. Jakkolwiek z racji upływu czasu powodowie nie byli w stanie zrekonstruować z pełnymi szczegółami przebiegu zawierania umowy oraz zakresu otrzymanych przez nich od pracowników pozwanego informacji, to możliwym było ustalenie, iż umowa była zawierana na wzorcu banku, a zakres udzielanych przez bank informacji nie obejmował szczegółowego wytłumaczenia mechanizmu indekacji kredytu do CHF i jego możliwego wpływu na wysokość poszczególnych rat oraz na saldo kredytu. Podkreślić przy tym należy, iż jakkolwiek w § 11 ust. 3 umowy znajdowało się sformułowanie o tym, że postanowienia umowy były indywidualnie uzgodnione z kredytobiorcami, to przeprowadzone postępowanie dowodowe w postaci zeznań zarówno powodów, jak i świadka A. S. (1) wykazało, że w istocie tak nie było.

Pozostałe dokumenty złożone do akt nie były przydatne dla rozstrzygnięcia sprawy. Zdaniem Sądu wartości dowodowej nie miał dokument w postaci „Informacji dla Klientów (...) Banku ubiegających się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej” (k. 198), bowiem pozwany nie wykazał, czy taką informację faktycznie otrzymali powodowie przed zawarciem umowy, ani też czy powodom wyjaśniono jej znaczenie. Również dokument „Procedury regulującej zasady informowania Klientów (...) Banku związanych z zaciąganiem kredytów hipotecznych w walutach obcych lub indeksowanych do waluty obcej” (k. 200 – 205), wraz z zarządzeniem nr (...) (k. 206) i Uchwałą Zarządu Banku (...) (...) wraz z załącznikiem (k. 208 – 209) nie były podstawą ustaleń faktycznych w sprawie, bowiem określenie jakiego rodzaju informacje zostały faktycznie przekazane powodom przy zawieraniu umowy należało ustalić w oparciu o zeznania świadków i samych powodów.

Pominięciu przy tym podlegały wnioski dowodowe stron szczegółowo wyszczególnione w postanowieniu wydanym na rozprawie w dniu 13 stycznia 2022 r. (k. 300), bowiem w ocenie Sądu rozstrzygnięcie niniejszej sprawy nie wymagało zasięgnięcia wiadomości specjalnych, a przede wszystkim rozważenia kwestii prawnych dotyczących prawa konsumenckiego, dopuszczenie zawnioskowanych dowodów z opinii biegłych dotyczyło więc kwestii dla rozstrzygnięcia sprawy nieistotnych i prowadziłyby jedynie do przedłużenia postępowania.

Sąd zważył co następuje.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie, z racji nieważności umowy kredytu nr (...).

Stosownie do treści art. 69 ust. 1 ustawy z dnia Prawo bankowe (Dz.U.2021.2439 t.j.) przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu w brzmieniu z chwili zawarcia przez strony umowy nr (...) umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy; 2) kwotę i walutę kredytu; 3) cel, na który kredyt został udzielony; 4) zasady i termin spłaty kredytu; 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany; 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu; 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu; 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych; 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje; 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

Przepisy art. 385¹ – 385² k.c. zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego przez ustawę z 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny (Dz. U. Nr 22, poz. 271), w celu transpozycji do prawa polskiego postanowień dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: dyrektywa 93/13). Przepisy te stanowią rdzeń systemu ochrony konsumenta przed wykorzystywaniem przez przedsiębiorców silniejszej pozycji kontraktowej, związanej z możliwością jednostronnego kształtowania treści wiążących strony postanowień, w celu zastrzeżenia klauzul niekorzystnych dla konsumenta (klauzul abuzywnych). W myśl § 1 art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeśli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, przy czym nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Trafnie podnosi strona powodowa, że zawarty w umowie nr (...) mechanizm indeksacyjny, szczegółowo regulowany w kolejnych postanowieniach umowy, a mianowicie w § 1 ust. 1 zdanie trzecie, § 7 ust. 2 zdanie trzecie, jak również § 17 ust. 1 – 5 w połączeniu z § 10 ust. 6 umowy, miał charakter abuzywny, bowiem stanowią one niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. Zgodnie z tym mechanizmem, suma kredytu była wyrażana w walucie polskiej, aby następnie zostać przeliczoną na walutę CHF, przy czym w przypadku określenia wysokości rat kredytu każdą ratę przeliczano z waluty CHF na kwotę wyrażoną w polskim złotym. W ocenie Sądu, wbrew twierdzeniom pozwu (vide k. 10) należy stwierdzić, że zawarta w umowie kredytu klauzula indeksacyjna powinna być uznana za określającą główne świadczenie stron, to jest obowiązek zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Mechanizm indeksacyjny kształtuje elementy przedmiotowo istotne umowy, dotyczące ustalenia wysokości zobowiązania kredytobiorców we frankach szwajcarskich i zwrotu sumy kredytowej w walucie polskiej, poprzez ustalenie kursu wymiany CHF i w związku z tym tzw. spreadu walutowego. Dotyczy więc kwoty zobowiązania powodów względem pozwanego, w tym wynagrodzenia należnego pozwanemu, którego częścią był właśnie spread walutowy, bezpośrednio je kształtując.

Równocześnie należy stwierdzić, że przedmiotowe postanowienia składające się na mechanizm indeksacji nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny i pozostawiały przedsiębiorcy swobodę, jeżeli chodzi o mechanizm ustalania kursów waluty. Postanowienia jednoznaczne są rozumiane nie tylko pod względem gramatycznym – będąc

napisanymi prostym i zrozumiałym językiem, ale też ekonomicznym. Takiego charakteru nie posiadały natomiast zakwestionowane postanowienia umowne, bowiem umowa nie zawierała metody ustalania kursu wymiany waluty CHF, służącego do obliczenia wysokości rat spłaty kredytu i co za tym idzie salda kredytu, zawierając wyłącznie odwołanie do średniego kursu franka szwajcarskiego ogłoszonego w tabeli kursów średnich NBP pomniejszonych o marżę kupna lub powiększonych o marżę sprzedaży banku. Nie sprecyzowano wysokości tej marży kupna i sprzedaży, ani nawet zasad jej ustalania, co oznaczało, że będący konsumentami powodowie nie mieli możliwości ustalenia, jak również zweryfikowania jej wysokości. Co za tym idzie powodowie nie mieli możliwości zweryfikowania wysokości należnych bankowi rat kredytu, a przez to salda ich zobowiązania z tytułu umowy.

Zarazem zarówno z orzecznictwa Sądu Najwyższego (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., sygn. III CSK 159/17), jak i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (wyrok z dnia 20 września 2018 roku w sprawie C 51/17), wynika, iż aby ocenić, w sytuacji gdy dany warunek dotyczy określenia głównego przedmiotu umowy, czy warunek ten jest wyrażony prostym i zrozumiałym językiem w rozumieniu art. 4 ust. 2 tejszej dyrektywy, należy uwzględnić w szczególności wszystkie warunki umowy, które znajdowały się w niej w chwili jej zawarcia, ponieważ to właśnie w tym momencie konsument podejmuje decyzję, czy zamierza związać się w umowie z przedsiębiorcą poprzez przystąpienie do sporządzonych wcześniej przez niego warunków, przy czym art. 4 dyrektywy 93/13 należy interpretować w ten sposób, że wymaga on, aby prosty i zrozumiały język warunków umowy podlegał ocenie z odniesieniem, w momencie zawarcia umowy, do wszelkich okoliczności związanych z zawarciem umowy, a także do wszystkich pozostałych warunków umowy, niezależnie od okoliczności, że niektóre z tych warunków zostały uznane za nieuczciwe lub mogą być nieuczciwe i później z tego względu uznane za nieważne przez ustawodawcę krajowego.

Podkreślenia wymaga, iż to na banku spoczywa ciężar udowodnienia wykonania przedumownego obowiązku informacyjnego, zapewniającego kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji (patrz wyrok TSUE z dnia 20 września 2017 r., sygn. C-186/16), przy czym przedsiębiorca powinien przedstawić zainteresowanym konsumentom wszelkie istotne informacje pozwalające im ocenić, jakie konsekwencje ekonomiczne ma dla ich zobowiązań finansowych podpisanie umowy kredytu w obcej walucie.

Odnosząc powyższe do przedmiotu postępowania trzeba stwierdzić, że powodowie przy zawarciu umowy nie zostali w sposób wystarczająco poinformowani o możliwości wzrostu i spadku waluty CHF, do której kredyt był indeksowany. Pracownik pozwanego banku przekazał im jedynie, iż waluta CHF jest stabilna, nie przedstawiając symulacji dotyczących wysokości ich przyszłego zobowiązania w perspektywie długoterminowej. Jakkolwiek powodowie wiedzieli, iż w wyniku indeksacji może nastąpić różnica w wysokości raty, to nie mieli już świadomości, że ma to wpływ i jaki na wysokość salda. Nie byli zatem w stanie ocenić konsekwencji ekonomicznych zastosowanego mechanizmu indeksacji, który stanowił element w znacznie zwiększający ryzyko podwyżki kosztów kredytobiorców – tj. wyższej raty i salda zadłużenia. Pozwany nie przedstawił odpowiednich dowodów, aby informacje odnośnie tych konsekwencji zostały powodom przekazane, w szczególności nie wykazały tego zeznania zgłoszonych przez pozwanego świadków. Ponadto nie stanowił zadośćuczynienia temu obowiązkowi informacyjnemu fakt podpisania przez powodów przedłożonych im przez bank wzorów oświadczeń, jak też zawarcie w treści umowy sformułowań takich jak zawarte w § 11 ust. 6, że „kredytobiorca oświadcza, że znane jest mu ryzyko występujące przy kredytach indeksowanych kursem waluty obcej, wynikające ze zmiany kursu waluty obcej, do której jest indeksowany”. Bank nie wykonał więc ciężącego na nim obowiązku informacyjnego.

W ocenie Sądu sposób ustalania kursów wymiany został więc określony w sposób niejasny i niepoddający się weryfikacji. Powyższy brak jednoznaczności prowadził do wniosku, że postanowienia umowne, dotyczące głównego świadczenia powodów jako kredytobiorców, mogą zarazem zostać uznane za niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c.

Zarazem zdaniem Sądu postanowienia umowy konstytuujące mechanizm indeksacji kształtowały prawa i obowiązki powodów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając ich interesy, bowiem przyznawały bankowi uprawnienie do faktycznie samodzielnego kształtowania kursu waluty CHF, poprzez kształtowanie marży kupna i marży sprzedaży, co prowadziło do możliwości jednostronnego określenia przez bank wysokości poszczególnych rat

kredytu jak również wysokości salda zadłużenia powodów. Bez znaczenia jest przy tym to, iż postanowienia te w części odwołują się do kursu średniego NBP, bowiem mechanizm odpowiednio pomniejszania kursu średniego NBP o ustalaną przez bank marżę kupna, jak też powiększania tego kursu o ustalaną przez bank marżę sprzedaży, w dalszym ciągu ostatecznie czyni sposób ustalania kursów przez bank dowolnym, przy braku obiektywnych, konkretnych i sprawdzalnych kryteriów. W efekcie nastąpiło rażące naruszenie równowagi stron umowy kredytu, a będący przedsiębiorcą bank naraził powodów na niebezpieczeństwo dowolnego, korzystnego jedynie dla pozwanego ustalania kursów CHF. Podkreślenia również wymaga, że w myśl art. 385² kc oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, wobec czego pozwany nie może powoływać się na okoliczność, jakoby przy wykonywaniu umowy kursy te były faktycznie ustalone w sposób rynkowy, a praktyka pozwanego w tym zakresie była bez wpływu dla rozstrzygnięcia.

Powyższe prowadzi do wniosku, że § 17 ust. 1 – 5 umowy traktowany łącznie z § 1 ust.1 zdanie trzecie, § 7 ust. 2 zdanie trzecie i § 10 ust. 6 umowy kredytu nr (...) miały charakter postanowień abuzywnych, pozostawiając sposób waloryzacji świadczenia powodów na rzecz banku wyłącznie decyzji tego banku, co następowało poprzez arbitralną możliwość ustalenia wysokości marży kupna i marży sprzedaży w „Tabeli kursów kupna/sprzedaży dla kredytów hipotecznych udzielanych przez (...) Bank S.A.”

Wskazać należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 308/18 wskazał, że w razie sporu o ważność umowy kredytu bankowego denominowanego (indeksowanego) do obcej waluty, w której treści znajduje się niedozwolona klauzula dotycząca sposobu tej indeksacji, rozpatrzyć należy kilka możliwości rozstrzygnięcia. Pierwsza, to stwierdzenie nieważności umowy, która bez klauzuli niedozwolonej nie może dalej funkcjonować w obrocie prawnym, zwłaszcza ze względu na brak (odpadnięcie) któregoś z koniecznych składników (essentialia negotii) umowy nazwanej kredytu bankowego. Druga to przyjęcie, że umowa jest ważna, ale w miejsce bezskutecznych postanowień waloryzacyjnych nie wchodzi żadne dodatkowe postanowienia. Trzecia, to przyjęcie, że umowa jest ważna i jej uzupełnienie przez sąd przez wprowadzenie w miejsce niedozwolonych klauzul innego mechanizmu waloryzacji.

Nie budziło wątpliwości Sądu, że na gruncie uregulowań prawa krajowego i wspólnotowego nie ma możliwości, aby w sytuacji uznania pewnych postanowień umownych za niedozwolone na ich miejsce mogły wejść inne regulacje prawne. W szczególności taki wniosek można wyprowadzić z porównania art. 385¹ § 2 k.c. i 58 k.c. Ten drugi przewiduje wprost możliwość zastąpienia nieważnych postanowień innymi unormowaniami, analogicznej regulacji brak w przepisach art. 385¹ k.c.

Zakaz zastępowania niedozwolonych postanowień innymi regulacjami prawa krajowego podkreślany jest też w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości, na gruncie art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG. Przepis ten bowiem stanowi, że nieuczciwe warunki nie wiążą konsumenta. Regulacja ta miała doprowadzić do zapewnienia właściwej równowagi pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem w ramach łączących te podmioty stosunków prawnych. Sądy krajowe mają obowiązek wyłącznie do zaniechania stosowania nieuczciwego warunku umownego, aby nie wywierał on obligatoryjnych skutków wobec konsumenta, przy czym nie są one uprawnione do zmiany jego treści. Umowa, po stwierdzeniu bezskuteczności danego postanowienia, powinna w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany, innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego (por. np. orzeczenie z 14 czerwca 2012 r., C 618/10). Wynikało stąd zatem, iż sądy krajowe nie mogą ingerować w treść umowy, zamieniając jedne postanowienia innymi - tak aby nie były już one nieuczciwe.

Reasumując, uznanie powołanych klauzul za abuzywne (stosownie do art. 385¹ § 1 k.c.), powodowało, że były one bezskuteczne wobec pozwanych, nie wiążąc ich. Skutek ten następował od chwili zawarcia umowy. Brak jednocześnie było podstaw do przyjęcia, że w miejsce niedozwolonych klauzul weszły inne postanowienia czy regulacje ustawowe.

Odnosząc się należy do stanowiska pozwanego, iż możliwe jest utrzymanie przedmiotowej umowy w mocy przy eliminacji jedynie części klauzuli indeksacyjnej dotyczącej marży banku, przy zachowaniu odwołania do kursu średniego CHF podawanego przez NBP, nie można było się z tym zgodzić.

Wskazać należy na stanowisko przedstawione w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 29 kwietnia 2021 r. C-19/20, gdzie Trybunał orzekł, iż art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13 powinien być rozumiany w taki sposób, że dopuszczalne jest by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, w wypadku gdy odstraszający cel dyrektywy jest realizowany przez krajowe przepisy ustawowe regulujące korzystanie z niego, o ile element ten stanowi odrębne zobowiązanie umowne, które może być przedmiotem indywidualnej kontroli pod kątem nieuczciwego charakteru, natomiast nie jest dopuszczalnym by sąd krajowy usunął jedynie nieuczciwy element warunku umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorcą a konsumentem, jeżeli takie usunięcie sprowadzałoby się do zmiany treści tego warunku poprzez zmianę jego istoty. Zdaniem Sądu, nie jest możliwym utrzymanie w mocy przedmiotowej umowy kredytu po eliminacji jedynie przedmiotowych postanowień umownych w części, w zakresie dotyczących marży kupna i marży sprzedaży banku, z pozostawieniem odwołania do średniego kursu złotego do franka szwajcarskiego ogłaszanego w tabelach kursów średnich NBP. W ocenie Sądu pozostawienie przedmiotowej umowy w tak okrojonym kształcie byłoby sprzeczne z istotą i naturą stosunku zobowiązaniowego, który strony chciały wykreować, a tym samym stanowiłoby naruszenie statuującego zasadę swobody umów art. 353¹ k.c. Nie było intencją stron zawarcie umowy w postulowanym przez pozwanego kształcie, bowiem wprowadzenie do postanowień umowy marży kupna i marży sprzedaży banku konstytuowało tzw. spread walutowy, stanowiący element wynagrodzenia pozwanego banku, czyli przedmiotowo istotny element umowy. Intencją stron było zawarcie umowy kredytu indeksowanego, a przy braku spreadu walutowego brak było racjonalnego uzasadnienia dla zastosowania w umowie przy określaniu wysokości oprocentowania stopy LIBOR.

Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że umowa po wyeliminowaniu przedmiotowych postanowień umownych nie mogła się ostać, wskutek nieustalenia w niej essentialia negotii w postaci głównego świadczenia powodów, to jest wynagrodzenia na rzecz banku, jak też ostatecznie braku możliwości ustalenia salda zobowiązania powodów względem pozwanego. Jako że Sąd uznaje, iż eliminacji podlega całość wyżej wymienionych klauzul umownych, w efekcie na podstawie umowy nie sposób było w sposób obiektywny ustalić wysokości kwoty zobowiązania powodów w walucie CHF, jak też jednoznacznych zasad ustalania kryteriów spłaty kredytu. Umowa taka była niezgodna z prawem, a także z naturą stosunku zobowiązaniowego, co uniemożliwiało wykonanie zobowiązania.

W konsekwencji, stwierdzenie abuzywnego charakteru postanowień określających główny przedmiot umowy skutkowało nieważnością całej umowy kredytu, wobec wyeliminowania jej elementów przedmiotowo istotnych, nie było więc potrzeby dalszego badania zasadności innych podnoszonych względem umowy zarzutów. Nieważność ta z kolei prowadziła do rozliczeń stron, w oparciu o przepisy dotyczące świadczenia nienależnego (art. 410 k.c. w zw. z art. 405 k.c.).

Należy stwierdzić zatem, iż wszystko co było na podstawie umowy kredytu przez powodów świadczone, ostatecznie jest świadczeniem nienależnym.

Zaznaczyć też należy, że jeżeli w braku bezskutecznego postanowienia umownego umowa kredytu nie może stron wiązać, konsumentowi i kredytodawcy przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy (teoria dwóch kondykcji). Niedozwolone postanowienia umowne są dotknięte bezskutecznością zawieszoną na korzyść konsumenta (patrz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 roku, sygn. III CZP 11/20, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 roku, sygn. III CZP 6/21), a przyjęcie teorii dwóch kondykcji sprzeciwia się zbilansowaniu świadczeń powodów z kwotą udostępnionego przez pozwanego kredytu.

Określając kwotę nienależnych świadczeń, której zwrotu powodowie mogą się domagać od pozwanego, mieć należy na uwadze, że w okresie od dnia 7 sierpnia 2009 r. do dnia 25 kwietnia 2019 r. powodowie tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych wpłacili na rzecz pozwanego kwotę 159.108,01 zł, okoliczność ta nie była między stronami sporna i znalazła potwierdzenie w złożonym do akt rozliczeniu umowy. Strona pozwana podniosła przy tym zarzut

przedawnienia roszczeń powodów najpóźniej w dniu 4 czerwca 2018 r., wskazując, że pozew został wniesiony po upływie 10-letniego terminu przedawnienia.

W ocenie Sądu, podniesiony zarzut przedawnienia był niezasadny.

Mieć należy na uwadze, że stosownie do ogólnej zasady wynikającej z aktualnego brzmienia art. 118 k.c., jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi sześć lat, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata; przy czym koniec terminu przedawnienia przypada na ostatni dzień roku kalendarzowego, chyba że termin przedawnienia jest krótszy niż dwa lata. Bieg przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stało się wymagalne, a stosownie do treści art. 120 § 1 k.c., jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. Stosownie do treści art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 1104), nowelizującej regulację przedawnienia, jeżeli roszczenia przysługujące konsumentom powstały przed datą wejścia w życie nowelizacji (czyli przed dniem 9 lipca 2018 r.), a w dacie tej nie były już przedawnione, zastosowanie znajdują wcześniejsze reguły przedawnienia roszczeń. Powyższe oznacza, że w stosunku do roszczeń powodów, termin przedawnienia wynosił 10 lat, przy czym termin przedawnienia roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia biegnie od chwili spełnienia nienależnego świadczenia.

Mając przy tym na uwadze fakt zawezwania strony pozwanej do próby ugodowej w dniu 16 lipca 2019 r., należało stwierdzić, iż bieg terminu przedawnienia został przerwany przed jego upływem w stosunku do którejkolwiek z należności składających się na dochodzoną pozew kwotę, obejmującą okres od dnia 7 sierpnia 2009 r. do dnia 25 kwietnia 2019 r. Jest tak dlatego, bowiem każde wezwanie do ugody przerywa bieg przedawnienia, bez względu na cel (patrz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 lipca 2021 r., sygn. I CSKP 104/210).

Mając na uwadze powyższe, Sąd zasądził na rzecz powodów łącznie kwotę 159.108,01 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 14 września 2019 r. do dnia zapłaty. Co do daty, od której powodom należą się odsetki ustawowe za opóźnienie, w pełni zasługiwała na uwzględnienie argumentacja użyta w pozwie, iż w związku z przeprowadzoną próbą ugodową pozwany co najmniej od dnia 14 września 2019 r. pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia, jako że roszczenie stało się wymagalne bezzwłocznie po wezwaniu wzbogaconego do wydania korzyści.

Mając na uwadze powyższe Sąd orzekł jak w pkt I wyroku

W punkcie II wyroku Sąd obciążył pozwanego w całości kosztami postępowania na zasadzie art. 98 k.p.c., jako stronę przegrywającą postępowanie.

Na zasądzoną na rzecz powodów łącznie kwotę 6.434 zł składa się opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł, wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika powodów – radcy prawnego, w kwocie 5.400 zł (§ 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych), oraz koszt opłat skarbowych od pełnomocnictwa w kwocie 34 zł.

SSO Eliza Nowicka-Skowrońska

ZARZĄDZENIE

(...)

SSO Eliza Nowicka-Skowrońska